

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Monika Horna-Cieślak

Warszawa, 04 października 2024 roku

ZSS.422.18.2024.KK

**Pani
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki
Społecznej**

Szanowna Pani Ministro,

stosownie do art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka¹ zwracam się do Pani Ministry z uprzejmą prośbą o podjęcie działań na rzecz dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego oraz sygnalizuję zdiagnozowane obszary problemowe w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (dalej: ustawa)²

- tj. art. 26 ust. 1 pkt. 1 b ustawy w zakresie kwalifikacji niezbędnych do zatrudnienia w roli wychowawcy oraz art. 26 ust. 1 pkt 4 ustawy w zakresie kwalifikacji niezbędnych do zatrudnienia w roli terapeuty poprzez konieczność uregulowania tych kwestii w aktach wykonawczych,
- a także konieczności analizy zapisów art. 23 ust. 1 ustawy w kontekście użytej terminologii „placówka oświatowa” oraz sugestii jej zmiany, potrzeby doprecyzowania pojęcia współpracy z podmiotami leczniczymi a także rozważenia rozszerzenia katalogu zawartego w art. 23 ust. 1 ustawy o współpracę z ośrodkami pomocy społecznej.

Wobec skierowania do Biura Rzecznika Praw Dziecka stanowiska Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w sprawie potrzeby stworzenia ustawy o zawodzie pedagoga w kontekście pracy pedagogów z dziećmi w środowiskach wykluczonych³, a także uwzględniając wnioski przekazane przez Panią dr hab. Małgorzatę Michael prof. UJ⁴, gdzie podkreślono, iż szczególnej uwagi wymagają placówki wsparcia prowadzone w formie

---

¹ (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 292)

² (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.).

³ stanowisko Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN; pismo z dnia 20.01.2024 r.

⁴ które obyło się w Biurze Rzeczniczki Praw Dziecka w dniu 13.09.2024 r.

podwórkowej⁵ podjęłam pogłębioną analizę zapisów ustawowych dotyczących placówek wsparcia dziennego.

Rozpatrując tematykę placówek wsparcia dziennego w pierwszej kolejności wskazania wymaga, iż do placówek wsparcia dziennego uczęszczają wielokrotnie dzieci zaniedbane wychowawczo, pochodzące z rodzin ubogich, rozbitych, bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazana forma wsparcia skierowana jest do rodzin natomiast podejmowane działania ukierunkowane są na dziecko – ma na celu między innymi podnoszenie motywacji do nauki, kształtowanie prospołecznej postawy życiowej oraz wiary we własne możliwości i samostanowienie o swojej przyszłości. Tym samym dziecko uzyskuje wsparcie umożliwiające mu nabycie wielu umiejętności społecznych (funkcjonowania w grupie, prawidłowych relacji, stwarza przestrzeń do uznawania podmiotowości młodego człowieka i traktowania go z szacunkiem) co jest niezwykle istotne w kompensowaniu deficytów, będących wynikiem sytuacji rodzinnej i środowiskowej.

Tym samym wysoce niepokojące są wnioski zawarte w raporcie S.O.S. Wsparcie Organizacji Streetworkerskich, w którym wskazano: *„Zdarza się, że do pracy z dziećmi ulicy zaangażowane są osoby niemające wykształcenia wymienionego w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, i są to: emeryci, biznesmeni posiadający jednoosobową działalność gospodarczą, osoby posiadające bliżej nieokreślone sportowe patenty - bez przygotowania pedagogicznego i trenerzy różnego rodzaju miękkich umiejętności oraz bliżej nieokreślonych aktywności. Są wśród nich osoby, które zgodnie z zapisem prawnym znajdującym się we wspomnianej ustawie, w art. 26 pkt. 1b mają co najmniej wykształcenie średnie lub średnie branżowe i udokumentuje co najmniej 3 - letni staż pracy z dziećmi lub rodziną. Niemniej, nie ma kryteriów co do tego, jakiego rodzaju ma to być praca i w jakim charakterze. Również, organizacje i instytucje raczej nie wymagają tego rodzaju oświadczeń a jeśli już, najczęściej jest to wolontariat”*⁶.

Pani dr hab. Małgorzata Michael prof. UJ zaprezentowała mi swoje spostrzeżenia na tle przeprowadzonych badań związane z brakiem elementarnej wiedzy u niektórych osób pracujących z dziećmi w ramach placówek wsparcia dziennego typu podwórkowego. Podkreślając zaangażowanie osób pracujących z dziećmi wskazała, iż wielokrotnie osoby te nie posiadają fundamentalnej wiedzy z zakresu prawa czy pomocy społecznej, nie potrafią właściwie reagować na sytuacje problemowe, a także wyraziła poważną wątpliwość zdolności

---

⁵ realizujące działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

⁶ S.O.S. Wsparcie Organizacji Streetworkerskich. Raport z badań. Dr hab. Małgorzata Michel prof. UJ str.73-74

tych osób do właściwego wsparcia oraz adekwatnych działań względem dzieci dotkniętych krzywdzeniem ze strony osób dorosłych.

Powyższe informacje są szczególnie niepokojące w kontekście danych związanych z wiekiem dzieci korzystających ze wsparcia placówek dziennych typu podwórkowego „*Wiek dzieci będących pod opieką badanych streetworkerek i streetworkerów waha się w granicach od 3 do 12 - 13 roku życia . Najmłodsze dzieci przyprowadzane są zwykle przez starsze rodzeństwo i często nie są oficjalnie zapisane na zajęcia. Starsze rodzeństwo obciążone jest opieką nad młodszym, bierze za nie odpowiedzialność i jest zmuszone wszędzie je ze sobą zabierać*”⁷.

Aktualna treść artykułu 26 ustawy jest następstwem nowelizacji z 7.10.2022 r.⁸. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano wówczas: „*W art. 25 i art. 26 ustawy wprowadzono zmiany w kwalifikacjach osób pracujących w placówce wsparcia dziennego na stanowisku dyrektora, wychowawcy i opiekuna dziecięcego, umożliwiając zatrudnienie w tym charakterze również osób posiadających wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku oraz przygotowanie pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela. Tym samym złagodzone dotychczasowe wymogi dotyczące wykształcenia osób pracujących w placówce wsparcia dziennego na wymienionych wyżej stanowiskach. Zwiększy się tym samym szansa na pozyskanie kadry pracującej z dziećmi, która ma doświadczenie w pracy z dziećmi uzyskane jako nauczyciel przedmiotu. Osoby takie mogą, oprócz zajęć wychowawczych, prowadzić zajęcia instruktorskie. Jest to także szansa na wykorzystanie potencjału byłych nauczycieli. To element szerszych zmian zmierzających do zwiększenia elastyczności kwalifikacji w odniesieniu do pracowników sfery usług społecznych. Ponadto dokonano zmian w art. 26 ust. 1 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej w zakresie kwalifikacji opiekuna dziecięcego, doprecyzowując rodzaj wykształcenia na „wykształcenie na kierunku studiów związanym z kształceniem w zakresie pedagogiki”. W związku z tym tak opisane wykształcenie zastąpiło określenie „studia pedagogiczne”⁹.*

Nie odniesiono się jednak do zapisu art. 26 ust 1 pkt 1 b ustawy zgodnie, z którym na stanowisku wychowawcy może pracować osoba z co najmniej wykształceniem średnim, lub średnim branżowym i udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną.

---

⁷ S.O.S. Wsparcie Organizacji Streetworkerskich. Raport z badań. Dr hab. Małgozrta Michel prof. UJ str.80

⁸ Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2140 z późn. zm.).

⁹ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12351101/katalog/12814200#12814200>

Ustawodawca nie doprecyzował w tym przypadku kryteriów związanych z wymaganym doświadczeniem osoby pełniącej funkcję wychowawcy co w praktyce powoduje, że system ten nie jest spójny. O ile akceptowalne wydaje się złagodzenie kryteriów w przypadku osób posiadających przygotowanie pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela dezorientację budzi możliwość pełnienia tak istotnych funkcji przez osoby, które nie tylko nie posiadają wyższego wykształcenia kierunkowego, ale też przygotowania pedagogicznego a zakres posiadanego przez nie doświadczenia nie został zdefiniowany.

Analogiczna sytuacja zachodzi w przypadku art. 26 ust. 1 pkt 4 ustawy, dotyczącym osoby prowadzącej terapię – wymagane jest udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną. Również w tym przypadku ustawodawca nie doprecyzował wymogów stawianych terapeutom, co w praktyce powoduje, że zajęcia terapeutyczne lub socjoterapeutyczne prowadzą osoby posiadające różne wykształcenie i przygotowanie zawodowe – od osób, które ukończyły studia podyplomowe obejmujące kilkaset godzin dydaktycznych do specjalistów, którzy ukończyli kilkudziesięciogodzinne kursy czy szkolenia.

Ponadto chciałabym zwrócić uwagę na konieczność analizy zapisów art. 23 ust. 1 ustawy zgodnie z którym *Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi*. Wątpliwości budzi w tym względzie użyta terminologia „*placówka oświatowa*” - odwołując się do art. 4 ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe¹⁰ oraz zawartej w nim definicji placówki - należy przez to rozumieć jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3-8 i 10 w/w ustawy. Obecnie wykorzystany zwrot sugeruje, że placówki wsparcia dziennego powinny współpracować jedynie z częścią podmiotów wchodzących w skład systemu oświaty (w systemie oświaty wyodrębnia się bowiem szkoły i placówki oświatowe). Tymczasem sytuacja szkolna dziecka jest niezwykle istotnym aspektem. Zmiana użytej terminologii umożliwi objęcie współpracą także wszelkich rodzajów szkół na mocy regulacji ustawowej.

Zasadne wydaje się również doprecyzowanie przez ustawodawcę pojęcia współpracy z podmiotami leczniczymi; nie wskazano w jaki sposób ma wyglądać ta współpraca, jakich sytuacji dotyczy zwłaszcza w kontekście konieczności wyrażenia zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych osobom małoletnim przez przedstawiciela ustawowego.

---

¹⁰ (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 737 z późn. zm.).

Jednocześnie rozważenia wymaga również rozszerzenie katalogu zawartego w przepisie o współpracę w ośrodkami pomocy społecznej w celu objęcia dzieci i ich rodzin kompleksowym wsparciem i osiągnięcia jak najlepszych efektów. Powyższa propozycja umożliwi skoordynowanie działań w oparciu o uzyskane informacje o pojawiających się problemach w rodzinach podopiecznych placówek, odpowiednie zareagowanie na zaistniałe trudne sytuacje oraz na dobór właściwych działań, mających na celu ich zminimalizowanie. Uwzględnić należy, że znaczna część dzieci uczęszczających do placówek wychowuje się w rodzinach korzystających z pomocy społecznej).

Mając na uwadze powyższe, zwracam się do Pani Ministry z prośbą jak we wstępie. Pozostaję również otwarta na wszelką współpracę i żywię nadzieję, że przekazane uwagi zostaną uwzględnione.

Z wyrazami szacunku

Monika Horna-Cieślak

Rzecznik Praw Dziecka

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	440268.1584582.2813886
Sygnatura dokumentu	ZSS.422.18.2024
Data dokumentu	2024-10-04
Skrót dokumentu	4B508541D83E752EE95983C562AA4C4DC5EF26C4
Wersja dokumentu	1.9
Data podpisu	2024-10-04 21:12:49
Podpisane przez	Monika Horna-Cieślak Rzecznik Praw Dziecka

EZD 3.124.8.8.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 1 Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 stycznia 2015 roku wprowadzającym w Biurze Rzecznika Praw Dziecka system Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją, pismo podpisane elektronicznym podpisem kwalifikowanym nie wymaga podpisu własnoręcznego jako właściwie zatwierdzone w systemie teleinformatycznym BRPD.